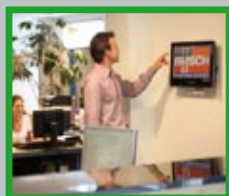

KNX | MAG 6

'Op tijd reageren':
Synchronisatie
van klokken via
de KNX-bus.

pagina 2

Visualisatie
via Domovea
van Hager is
zeer veelzijdig.
pagina 4

KNX Profiel 'KNX
biedt voor alle
partijen uitsluitend
voordelen'

pagina 7

Ronald
McDonalds
Centre draait
grotendeels
op KNX.
pagina 8

'Misschien wel
de gebruiksvriendelijkste
bediening
ooit.'

pagina 10

KNX pakt uit op beurs
Domotica & Slim Wonen.

pagina 12

Dertien kanshebbers op KNX Professionals Award 2010

Op donderdagmiddag 18 november wordt de winnaar van de KNX Professionals Award 2010 bekend gemaakt. Voor deze prestigieuze prijs hebben in de afgelopen maanden 13 KNX Professionals een project ingestuurd. Bij het winnen van deze award gaat het niet alleen om de omvang of de complexiteit van het

project, maar bijvoorbeeld ook om de innovatieve oplossingen, de bijzondere commerciële aanpak of juist de grote eenvoud die door de installateur of system integrator in het project zijn toegepast.

Dat de installateurs de KNX Professionals Award als een prestigieuze prijs zien, komt vooral doordat hij wordt toegekend door de meest kritische jury die denkbaar is; namelijk hun collega's. Tijdens een bijeenkomst van de KNX Professionals op 20 oktober konden alle indieners van een project in een speeddate hun inzending presenteren. Vervolgens mochten alle aanwezige leden van de KNX Professionals de ingediende projecten cijfers geven. De optelling van al deze cijfers bepaalt uiteindelijk de winnaar, die op de beurs Domotica & Slim Wonen in het Evoluon in Eindhoven op 18 november bekend wordt gemaakt.

Europa vertrouwt al twintig jaar op KNX

De domoticastandaard KNX bestaat dit jaar 20 jaar en daaraan wordt wereldwijd aandacht besteed. Op 20 oktober (20-10-2010) werd in praktisch elk land waar KNX actief is, een bijeenkomst georganiseerd. Een belangrijk thema op die dag was de introductie van de nieuwe ETS4-software, waarmee KNX Professionals de KNX-installaties programmeren. Maar ook stond men stil bij het ontstaan, de opkomst en de razendsnelle groei van KNX in met name de afgelopen jaren.

In Nederland zijn er tien fabrikanten en bijna 300 KNX Professionals die zich met KNX in de markt voor woning- en gebouwwautomatisering onderscheiden. Een groot aantal van deze partijen verzamelden zich op 20 oktober in Apeldoorn om zich daar op de hoogte te stellen van de nieuwe software. Maar ook kozen zij op die bijeenkomst de winnaar van de KNX Professionals Award, die op de beurs Domotica & Slim Wonen in Eindhoven op 18 november bekend wordt gemaakt. KNX ontstond twee decennia geleden toen de voorloper, EIB, werd opgericht. Begin

2000 fuseerde EIB met de twee andere standaarden EHS en Batibus tot KNX. Met KNX is het mogelijk om componenten en systemen van allerlei fabrikanten onderling te laten samenwerken. In de achterliggende jaren is KNX internationaal erkend als dé standaard voor woning- en gebouwwautomatisering. Die internationale erkenning is vastgelegd in onder meer de internationale standaarden ISO/IEC 14543-3, de Europese standaard EN 50090 en EN 13321-1 en de Chinese standaard GB/Z 20965

‘Op tijd’ reageren!

De faculteit Bouwkunde van de Technische Universiteit in Delft kreeg na een enorme brand te maken met onverwachte nieuwbouw en renovatie. Binnen één jaar renoveerde men een groot, bestaand pand en voegde daar circa 2500 m² nieuwbouw aan toe. Daarbij waren slimme keuzes voor onder meer de elektrotechnische infrastructuur van wezenlijk belang. Op advies van Elektrotechnisch Aannemingsbedrijf de Vest uit Delft koos men voor KNX. Een van de wensen van de opdrachtgever, die pas in ver gevorderd stadium van de bouw op tafel kwam, was de plaatsing van klokken die overal in het gebouw onderling moesten worden gesynchroniseerd. Doordat in het gebouw KNX aanwezig was, was hiervoor een eenvoudige oplossing voor handen.

Een systeem met een zogenaamde moederklok vergde een beperkte uitbreiding op de reeds geplande infrastructuur. Omdat het steeds vervangen van batterijen een doorn in het oog is van de facilitair manager, waren batterijgevoede klokken geen optie. De specialisten van installatiebedrijf De Vest kwamen uit bij de zogenoemde stationsklokken Osiria van Theben, die men direct op de KNX-bus kon aansluiten. Dat men gebruik kon maken van de bestaande infrastructuur was van doorslaggevend belang. Het uitgangspunt synchronisatie is eenvoudigweg te realiseren met behulp van een KNX-tijdgever in combinatie met een DCF77 antenne. Hierdoor zijn tijd en datum permanent vanaf de atoomklok in Frankfurt op de KNX-bus beschikbaar. Door te investeren in wellicht iets duurdere componenten, bespaart men een fors bedrag op installatiekosten.
www.theben.de

Varia KNX is multifunctionele bedienunit voor diverse installaties

De Varia KNX is het intelligente, multifunctionele display van Theben. De op klimaat georiënteerde bedienunit vervult de rol als centrale bediening voor de aansturing van verwarming, ventilatie en klimaatregeling, maar kan ook de verlichting en de zonwering aansturen.

De Varia kan tot voor wel acht verschillende ruimten de ruimteregeling verzorgen, met verschillende tijd- en temperatuurprofielen. Naast de aansturing in de primaire ruimte vindt de aansturing van de overige zeven ruimten plaats via een separate ruimteregeelaar die een comfort- of nachtverlagingscomando verzendt naar de lokale regelaars.

Besturen van zonwering

Zonwering en markiezenbesturing, zowel individueel als in groepsverband, is geen vreemde activiteit voor de Theben Varia KNX. De ge-

wenste posities van de zonwering kunnen worden opgeslagen en direct worden aangestuurd. In combinatie met diverse sensoren, kan men deze besturing automatiseren en men kan een beveiliging inbouwen tegen schade door bijvoorbeeld een opkomende sterke wind.

Slimme functies

Centrale functies en lichtscènes dragen bij aan een comfortverhogende situatie. Ook hiervoor is de Varia KNX de slimme keuze. De gebruiker kan bijvoorbeeld op gewenste momenten bij een enkele toetsdruk diverse lichtpunten naar een bepaalde dimstand brengen. Men kan de dimfunctie uiteraard inzetten om 's nachts bepaalde looproutes te voorzien van een bepaalde basisverlichting, waardoor onder omstandigheden het aandeel veiligheid vergroot wordt. De combinatie van functionaliteit en design – dat in 2009 werd bekroond met de 'reddot design award' - staat centraal bij de Varia KNX en is daardoor een product dat zijn centrale rol uitermate goed kan vervullen.
www.theben.de

Compacte ruimtecontroller: meer prestaties, minimale ruimte

Een kleine, compacte bedienunit met een duidelijk display. Dat is de KNX compacte ruimtecontroller, de nieuwste aanwinst van Jung. De unit met geïntegreerde buskoppeling regelt verlichting, temperatuur en jaloezieën vanaf een centraal punt in de kamer. Hij biedt maximale prestaties en neemt minimale ruimte in.

de buiten- of de gewenste temperatuur weer. Via een externe KNX-tijdmelder kan het display ook de actuele tijd tonen.

Vrij programmeerbaar
De vlakken links en rechts op het display zijn voor de

bediening van vooraf ingestelde functies, zoals bijvoorbeeld comforttemperatuur, standby-bedrijf of ventilatie aan/uit. De grote drukknoppen onderaan zijn vrij programmeerbaar voor de bediening van verlichting en jaloezieën. Het is ook mogelijk om er lichtscènes in vast te leggen en op te roepen. Door het monteren van een uitbreidingsmodule kan de controller met maximaal vier extra drukknoppen worden uitgebreid. De KNX compacte ruimtecontroller is verkrijgbaar in diverse designs. www.jung.nl.

De compacte Ruimtecontroller heeft drie grote bedienoppervlakken - twee drukknoppen en het display zelf - om te schakelen, tasten en dimmen of om jaloezieën te sturen. Het verlichte, digitale display geeft duidelijk leesbaar de ruimte-,

Wat is er toch bij KNX veranderd?

KNX bestaat nu 20 jaar. In het begin ontplooide KNX Nederland activiteiten om de markt het belang van de wereldwijde domotica-standaard te laten inzien. Maar onze rol en activiteiten zijn sterk aan het veranderen. De circa 6000 installatiebedrijven in ons land gaan een keuze maken – of hebben dat al gedaan – of zij van installateur zullen doorgroeien naar totaaloplosser voor de technologie in een woning of gebouw.

Deze totaaloplossers willen groeien in kennis en ervaring en willen van elkaar leren. Zij zijn bovenmatig geïnteresseerd in KNX-producten en -systemen, maar ook in die van vele andere leveranciers die zij in een gebouw moeten integreren tot één oplossing. Daarom profileert KNX Nederland zich steeds nadrukkelijker als platform waarbij elke fabrikant die de KNX Professional van producten en systemen voorziet voor woning- en gebouwautomatisering zich kan aansluiten.

De tien fabrikanten die nu KNX Nederland vormen, ondersteunen al op collectieve wijze deze installatiebedrijven. Wij bieden hen hulp bij de vele facetten van het proces; van het eerste klantcontact tot en met de nazorg die essentieel is om klanten tevreden te houden. Maar KNX Nederland zal in toenemende mate ook informatieoverdracht organiseren waarbij we samen met de KNX Professionals ook opdrachtgevers, zoals woningcorporaties, projectontwikkelaars, architecten en adviseurs betrekken. Daarbij willen we graag samenwerken met alle andere leveranciers die aanvullende technologie voor gebouwen leveren, zoals verwarming en ventilatie, ICT-systemen, beveiliging, audio en video.

Dát is de verandering die KNX Nederland ondergaat. We ontwikkelen ons van de behariger van een standaard naar hét platform en netwerk voor woning- en gebouwautomatisering. Ongetwijfeld zal niet elke installateur de stap naar KNX Professional zetten. Als klant moet u rekening houden met een duidelijke scheiding tussen installatie- en montagebedrijven enerzijds en kennisbedrijven die de totaaloplossing voor een woning of gebouw uitwerken anderzijds. Maar de bedrijven die een totaaloplossing bieden, zullen steeds vaker met KNX werken. Maar ook zullen zij voor specifieke toepassingen gebruik maken van andere, fabrikantonafhankelijke standaarden als IP, Bluetooth, Dali, BacNet en LON. Als KNX Nederland juichen wij deze ontwikkeling toe, omdat u als marktpartij dan echt over professionele totaaloplossers kunt beschikken.

Theo Mickers
Voorzitter KNX Nederland

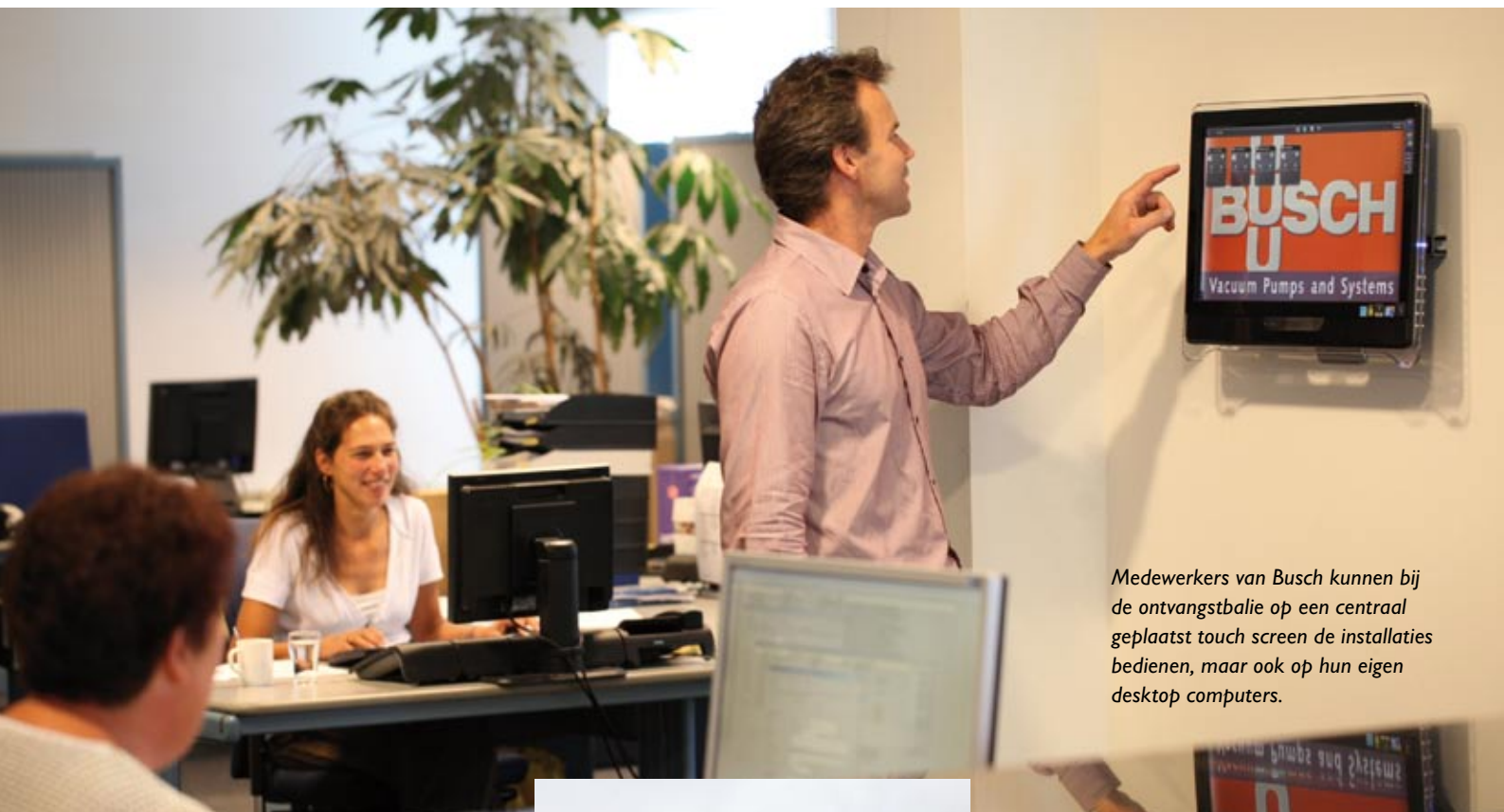
Comfortabel wonen met KNX-thermostaat met display

Creëer een behaaglijk gevoel met de KNX-thermostaat met display van Merten. Via deze thermostaat is de gewenste temperatuur zowel automatisch als handmatig instelbaar. Alle functies zijn eenvoudig op te roepen met slechts één druk op de toets. De functies van de bedienings-toetsen worden tijdens de installatie met

de programmeersoftware vastgelegd. Maar ook later, als de woonwensen veranderen, is een flexibele aanpassing van de functies van de bedieningstoetsen altijd mogelijk. De Merten KNX-thermostaat met display is in verschillende designs en kleuren leverbaar.

www.merten.nl

“Visualisatie met Domovea op elke

Medewerkers van Busch kunnen bij de ontvangstbalie op een centraal geplaatst touch screen de installaties bedienen, maar ook op hun eigen desktop computers.

Het bedrijfspand van Busch, een specialist in vacuüm- en druktechniek, in Woerden was toe aan een uitbreiding van zowel de werkplaats als de kantoorruimte. Maar ook een renovatie van het bestaande pand was noodzakelijk. Ongeveer een jaar geleden kreeg Van Maanen Techniek uit Lunteren de opdracht om in die uitbreiding alle elektrotechnische en data-installaties aan te leggen. “Maar Busch vroeg ons ook om één geheel te creëren met de installaties in het bestaande pand. Dat kon alleen als we ook de aanwezige elektrotechnische en data-installaties zouden renoveren. Voor ons was meteen duidelijk dat KNX hierin een voorname rol zou spelen.”

Wijnand van Maanen, KNX Professional en eigenaar van Van Maanen Techniek, had al snel in de gaten dat de bestaande installaties zodanig verouderd waren – hoewel het pand pas 15 jaar oud is – dat daarmee geen moderne gebouwautomatisering mogelijk was. “De bestaande installatietechniek was volledig gebaseerd op relaischakelingen. Denk dan aan systemen met drukknoppen die bepaalde installaties in- of uitschakelen. En dat terwijl Busch met het gebouw juist meer gebruikersmogelijkheden en meer regelbaarheid wilde. Dan kun je wel besluiten om dit alleen in het nieuwe gedeelte via moderne systemen te creëren, maar het is dan onmogelijk om de installaties in het bestaande gebouw daar op aan te sluiten. We zouden er nooit één geheel van kunnen maken. Bovendien had Busch

de wens om alle installaties te laten voldoen aan de norm NEN3140 ten aanzien van elektrische veiligheid. Dat hield automatisch in dat veel van de relaischakelingen moesten verdwijnen. Daarom hebben wij een plan opgesteld om de elektrotechnische installatie in het totale pand te renoveren en hebben daarbij meteen de kosten van een bussysteem in beeld gebracht.”

Veel bediengemak

Voor Wijnand van Maanen was het van het begin af aan duidelijk dat in dit pand een bussysteem op basis van KNX veel voordelen met zich mee zou brengen. “In eerste instantie gaf de opdrachtgever aan dat zij de verlichting op een intelligenter manier wilde aansturen. Dat wil zeggen dat verlichting niet alleen via de wandschakelaars in de ruimte wordt bediend, maar bijvoorbeeld ook centraal. Vervolgens kwam de vraag, terwijl de w-installateur bezig was met een nieuw ventilatiesysteem, om ook deze installatie op de centrale besturing aan te sluiten. Daarop reageerden wij meteen door om een ventilatiesysteem met KNX-koppeling te vragen. Weer een probleem opgelost! Vervolgens kwam in het voortraject ook de wens naar voren om een intercom bij de deur op te hangen die men op meerdere plekken in het

desktop is ideaal”

gebouw zou kunnen beantwoorden. Op zo'n moment is het klip en klaar: een bussysteem op basis van KNX is dan al absoluut rendabel”, zegt Van Maanen.

Op dit moment is de renovatie in de afrondende fase, en het hele gebouw, zowel de nieuwe vleugel als de gerenoveerde delen, is aangesloten op het KNX bussysteem. “De verlichtingsturing is gerealiseerd, en nu bekijken we al of een aanpassing mogelijk is. Juist om energie te kunnen besparen, is het interessant om een daglichtafhankelijke regeling en aanwezigheidssensoren te realiseren. Ook de mogelijkheid om zonwering via de bus aan te sturen wordt nu bekeken. Zodra we een weerstation op het dak aanbrengen, zijn verschillende besturingen ineens een rendabele optie.”

Snelle aanpassingen

Van Maanen is nog niet uitgesproken of hij wordt door de gebouwbeheerder van Busch aangesproken met de vraag of het mogelijk is om de centrale aan/uit-regeling van het pand anders in te regelen. Nu gaat, zodra de laatste gebruiker het pand verlaat, alle verlichting die nog in het pand brandt via een centrale schakeling tegelijk uit. Maar als de eerste medewerker 's ochtends binnenkomt en de centrale schakelaar weer activeert, gaat alle verlichting die de dag ervoor brandde meteen weer aan. De vraag is of het nu mogelijk is om via de centrale bediening wél alle verlichting uit te doen, maar niet alle verlichting centraal weer aan. Het is beter, zo redeneert de gebouwbeheerder, wanneer de mensen op hun kamer bewust de verlichting aan moeten doen wanneer zij dat nodig vinden. Van Maanen denkt even diep na, om daarna al

snel in de menustructuur van Domovea, het KNX-visualisatieplatform van fabrikant Hager, te duiken om de gewenste regeling in te stellen. “Het is voor mij overduidelijk: gebruikers gaan pas echt hun wensen formuleren als zij in het pand zitten of als zij bezig zijn het pand in te richten. Zo kwam Busch kort geleden ook met de vraag of wij de verduisteringschermen voor de solartubes, een speciale daglichtvoorziening in vergaderruimten, via de gebouwautomatisering konden aansturen. Geen enkel probleem, zo konden we zeggen, juist omdat in elke ruimte de KNX-bus aanwezig is. En voor dergelijke voorzieningen is er eigenlijk altijd wel een KNX-sturing beschikbaar. Ook zijn we bezig om IP-camera's aan het systeem te koppelen, zodat de gebruikers in combinatie met de intercom ook een beeld getoond krijgt. Zeker in combinatie met Domovea is dat ideaal.”

Veelzijdige visualisatie

Domovea is een zeer gebruiksvriendelijk en veelzijdig visualisatieplatform, zo vertelt Van Maanen. “Het belangrijkste voordeel is zijn eenvoud. Je koopt één keer een kleine server, koppelt hem aan het netwerk en aan het bussysteem en je kunt op elke computer in het gebouw de installaties visualiseren. Bovendien kan ik in vergaande mate bepalen wat ik visualiseer en hoe ik de installaties toon. Natuurlijk is het ook mogelijk om verschillende personen ook verschillende rechten in de bediening toe te wijzen.” Domovea werkt op basis van een Microsoft Windows-besturingssysteem en kan daardoor op praktisch alle desktopcomputers en laptops worden opgeroepen. Maar ook op mobiele telefoons met het Windows-

platform. Op een Apple-computer draait de cliëntsoftware nu nog via de Windows-emulator maar Hager meldt dat Domovea binnenkort ook via het besturingssysteem van Apple zal werken, zodat ook bediening via Apple-computers of de zeer populaire iPhone en iPad tot de mogelijkheden behoort. “Wij hebben ervoor gekozen om in het pand van Busch bij de balie een touch PC te hangen, waarop de centrale bediening van de installaties plaatsvindt. Maar bediening is ook mogelijk op de desktopcomputers van de medewerkers in het gebouw. Stel je voor dat iemand op de tweede verdieping 's avonds overwerkt en er wordt aangebeld, dan 'popt' er op zijn computerscherm een venster op en ziet hij via de IP-camera meteen wie er voor de deur staat.”

Flinke kostenbesparing

Van Maanen vindt dat hij zijn klanten met Domovea niet alleen een fraaie maar vooral ook een kostenbesparende manier van visualisatie biedt. Ook in kleine gebouwen of in een woning is Domovea wat hem betreft een prima manier voor visualisatie. “We besparen met dit systeem veel programmeeruren. Bovendien merk ik dat de ontwikkelaars in razendtempo nieuwe applicaties en mogelijkheden creëren. Wij kunnen die updates erg gemakkelijk aan bestaande pakketten bij onze klanten toevoegen. Zo kunnen we in dit pand straks, als we bepaalde sensoren en energiemeters aanbrengen, het energieverbruik via Domovea inzichtelijk maken. En dan niet alleen in hoeveelheden kuubs of kWh die men verbruikt, maar ook meteen in geld. Dat is natuurlijk veel confronterender. Naast de bediening via Domovea heeft Van Maanen in het hele pand, met uitzondering van de werkplaats, het schakelmateriaal Kallysto van Hager toegepast. “Deze serie adviseer ik graag. Zij ziet er fraai uit en beschikt over een directe buskoppelaar. In de werkplaats heb ik voor een andere serie gekozen omdat daar waterdicht schakelmateriaal van belang is.” Op de vraag of hij al kan merken dat klanten zelf het belang van een bussysteem inzien, is Van Maanen heel stellig. “Ik moet nu nog elke opdrachtgever uitleggen waarom hij een KNX-systeem zou moeten kiezen. Maar dat is tamelijk eenvoudig. Dat komt omdat ik steeds meer toepassingen heb die veel meerwaarde tegen weinig of soms helemaal geen meerkosten bieden. Ik creëer daarom zelf de vraag naar een KNX-systeem en achteraf is praktisch elke opdrachtgever enorm blij dat hij een dergelijke, fabrikantafhankelijke keuze heeft gemaakt.”

KNX Professional Wijnand van Maanen (l) bespreekt met Guido Geux van Hager de extra mogelijkheden van de Domovea visualisatie.

Overall in het gebouw is het fraaie schakelmateriaal Kallysto van Hager toegepast.

Scrollen voor meer of minder licht

De nieuwe Somfy animeo KNX RTS ontvanger biedt – in combinatie met de Somfy handzender Modulis RTS – hoogst efficiënt en effectief lichtmanagement. Door te scrollen op de handzender kan de gebruiker naar wens de binnenverlichting regelen en/of de zonwering sturen. Gewoon vanuit zijn stoel.

De RTS ontvanger kan worden ingebouwd in de animeo KNX Motor Controller die de radiosignalen naar de KNX-bus stuurt. De handzender of afstandsbediening werkt op RTS-technologie, wat staat voor Radio Technologie Somfy. Het is een draadloze radiografische technologie, speciaal ontwikkeld voor toepassing in en rondom de woning. Door op de afstandbediening te scrollen, kan men zowel de binnenverlichting als het binnenvallende licht via de zonwering steeds naar wens besturen. De commando's verlopen via het KNX-netwerk.

Op elkaar afgestemd

De gebruiker kan dus het binnenlicht aan- en uitschakelen, maar ook dimmen en bij hinderlijke lichtinval kan de gebruiker bijvoorbeeld de jaloezieën laten zakken en kantelen. Via de Modulis RTS handzender kan men naar wens vijf kanalen programmeren voor bijvoorbeeld verlichting, binnen- en buitenzonwering, gordijnen en rolluiken. De animeo KNX motor controller met ingebouwde RTS ontvanger is ook als universele KNX radiografische interface te gebruiken. Somfy is wereldleider op het gebied van motoren en automatische besturingssystemen voor zonweringen, rolluiken, raamdecoratie, garagedeuren en toegangshekken voor woningen en bedrijfsgebouwen.

www.somfyarchitecture.nl

Kleuren touch panels: krachtig door eenvoud

De Siemens kleuren touch panels UP588 zijn speciaal ontwikkeld voor KNX-installaties en bieden een eenvoudige, intuïtieve bediening en weergave via een hoogwaardig 5,7" TFT-kleurendisplay. Via een overzichtelijke structuur kan de gebruiker via dit touch panel 210 onderdelen in een KNX-installatie visualiseren of bedienen. Extra functionaliteiten zijn de ingebouwde tijdschakelklokfuncties, alarmmeldingen, scenario's en aanwezigheids simulatie.

De aanwezigheids simulatie zorgt dat het werkelijk gedrag van bewoners wordt gesimuleerd, zodat de installatie dit kan afspelen tijdens bijvoorbeeld een vakantie. Met de trendmodule is het mogelijk om zogeheten statuswaarden ten opzichte van de tijd in een maandelijkse grafiek weer te geven. Daarbij kan men denken aan het energieverbruik.

Geen aparte software

Dit efficiënte touch panel laat zich programmeren met dezelfde ETS-software als waarmee de installateur de hele KNX-installatie programmeert. Er is dus geen aparte software of plug-in voor nodig. Vervolgens kunnen ook de gebruikers de functionaliteiten eenvoudig configureren via het touch screen zelf. Alle pagina's kan men met een wachtwoord beveiligen.

Vier designs

De gebruiker kan kiezen uit vier verschillende designs waarmee hij of zij het scherm de gewenste uitstraling kan geven. Daarnaast is er een omvangrijke symbolenbibliotheek, waaruit men voor iedere functie een bijpassend icoon kan selecteren. Via de USB-poort kan de installateur de productsoftware up to date houden of een back-up maken. Tevens is er de mogelijkheid om foto's te uploaden, die de gebruiker als diashow en screensaver kan weergeven.

www.siemens.nl

Individuele opschriften op nieuwe serie tastsensoren

Met de nieuwe generatie tastsensoren van Gira, de tastsensor 3 Basis, de tastsensor 3 Comfort en de tastsensor 3 Plus, zijn verschillende busfuncties in woningen en gebouwen aan te sturen. Denk daarbij aan het aansturen en opslaan van lichtscènes en het schakelen en dimmen van lampen, maar bijvoorbeeld ook de besturing van jaloezieën op verwarming. Een opvallende aanvulling is dat elke bedieningsknop over een eigen tekstkader beschikt.

Bij de afdekraamvarianten van metaal kunnen de gebruikers individuele opschriften in de knop laten graveren. Hiervoor is de Gira opschriftportal www.marking.gira.com in het leven geroepen. Daarnaast worden alle tastsensoren in deze nieuwe serie op een beschaafd wijze verlicht, zodat men ze ook in het donker gemakkelijk kan vinden.

Apple-toepassingen

Met de Gira tastsensoren kunnen echter niet alleen functies van intelligente gebouwenbeheersystemen worden aangestuurd, maar ook toepassingen op Apple computers met Mac OS X vanaf versie 10.6, zoals iTunes en iPhoto. De serie Gira tastsensoren 3 is leverbaar vanaf november 2010. Afgebeeld is de Gira tastsensor 3 Plus, in een afdekraam E22 van aluminium, dat extreem vlak tegen de wand zit. www.gira.nl

“KNX biedt voor alle partijen uitsluitend voordelen”

Rob de Groot
installateur bij
Hogeterp & Beets
Electro Engineering B.V.

“Ik ben eigenlijk toevallig met KNX in aanraking gekomen. Ik was al jaren in de elektrotechniek werkzaam en hield me vooral met inbraak- en brandbeveiliging bezig. Toen ik een jaar of 4 geleden bij Hogeterp & Beets Electro Engineering B.V. kwam werken, was het in eerste instantie ook de bedoeling om hiermee door te gaan. Vlak voor ik begon bij Hogeterp & Beets bleek dat hun KNX-monteur een werkgever dichter bij huis had gevonden. Toen is mij gevraagd of ik ook de domoticawerkzaamheden op me wilde nemen. Ik ben pas echt aan de slag gegaan met KNX nadat ik de opleiding had gevolgd.”

“In het begin bestond mijn werk voornamelijk uit het beheren en uitbreiden van bestaande installaties in woningen en kantoorgebouwen. Hierbij kwam ik, wat natuurlijk hoort bij KNX-systemen, verschillende fabrikaten tegen en daarnaast ook gecombineerde systemen zoals KNX en powernet. Later hebben we er grotere projecten bij gekregen. Dit betreft voornamelijk het aanleggen van KNX-systemen in restaurants en dergelijke.”

“Op dit moment verwacht ik niet direct dat het aantal KNX-projecten op de korte termijn zal toenemen, al hoop ik dit natuurlijk van harte. Maar op de lange termijn zullen er volgens mij steeds meer KNX-toepassingen komen. Het gaat dan vooral om componenten die voor het middensegment van de

woningbouw van toegevoegde waarde zullen zijn. Je kunt daarbij denken aan veiligheid, energiebesparing en comfort. Deze aspecten zie je tegenwoordig steeds meer in dit segment terug.”

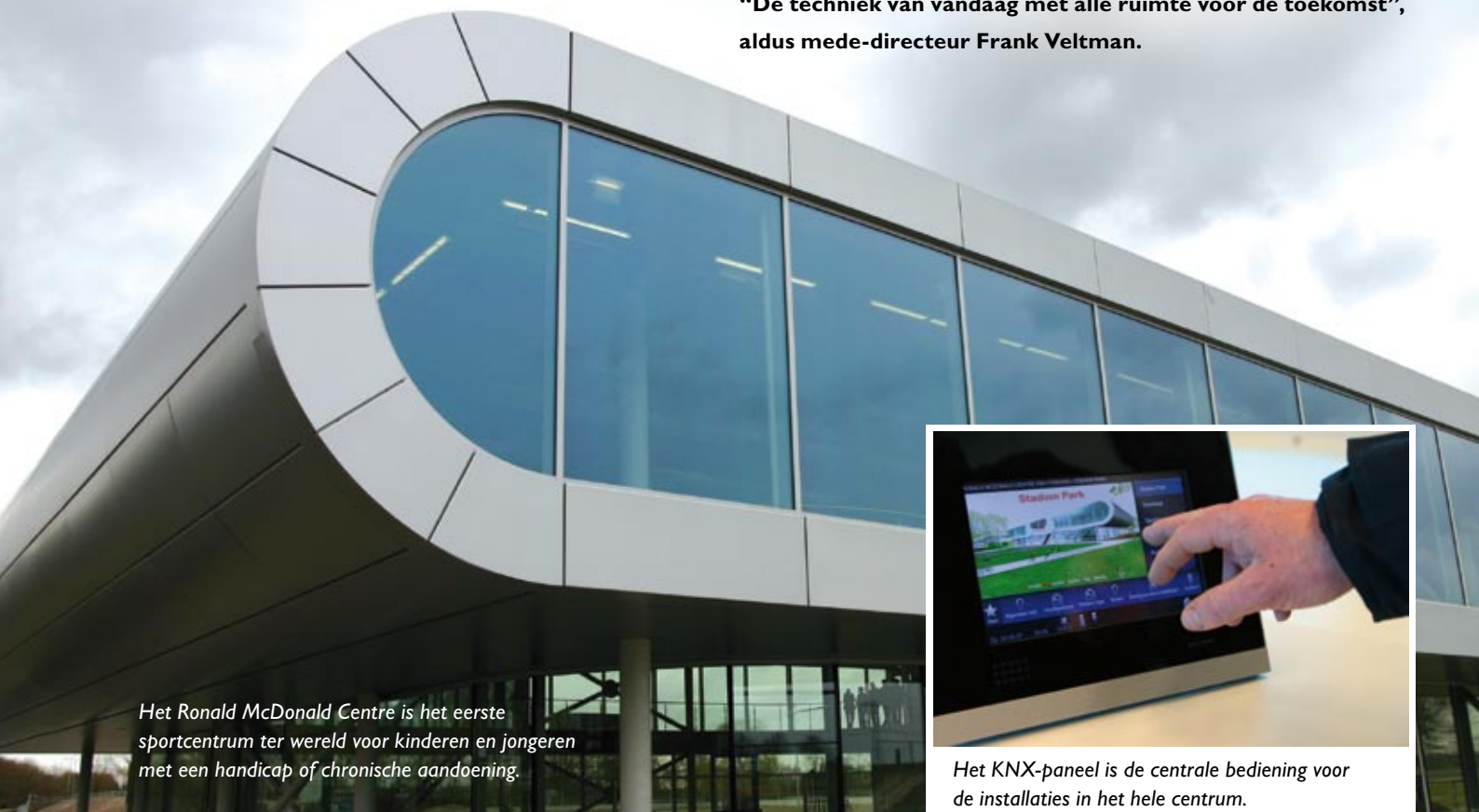
“KNX biedt voor alle partijen uitsluitend voordelen. Flexibiliteit, kostenbesparing op de lange termijn en klantenbinding zijn natuurlijk begrippen die iedere KNX-installateur zullen aanspreken. Het is volgens mij ook belangrijk om KNX bij architecten te introduceren zodat ze een duidelijk beeld krijgen van de voordelen die KNX biedt. Ik doel dan met name op de architecten die niet alleen de hele dure woningen en gebouwen ontwerpen. Misschien is het ook mogelijk om de regering eens attent te maken op de energie- en milieubesparende voordelen van een KNX-installatie zodat ze gaan nadenken over het subsidiëren van een woning waar KNX ‘on board’ is.”

“Ik ben via mijn bedrijf bij de KNX Professionals gekomen. Mijn werkgever Frans Hogeterp is al langere tijd bij de KNX Professionals betrokken en we zijn al een aantal keer naar een KNX-bijeenkomst geweest. Wat ik wel grappig vind op zo’n dag, is hoe je met een hele groep ‘concurrenten’ bij elkaar zit en iedereen tips en tricks over KNX uitwisselt! Hieraan kun je toch merken dat het een echte club is.”

Word ook lid van KNX Professionals
ga naar www.knx-professionals.nl

Ronald McDonald Centre draait

In Amsterdam-Noord verrijst het Ronald McDonald Centre: het eerste sportcentrum ter wereld voor kinderen en jongeren met een handicap of chronische aandoening. Voor het schakelen van verlichting en voor storingsmeldingen van installaties, koos sponsor Rijndorp Installaties voor KNX. “Dé techniek van vandaag met alle ruimte voor de toekomst”, aldus mede-directeur Frank Veltman.

Het Ronald McDonald Centre is het eerste sportcentrum ter wereld voor kinderen en jongeren met een handicap of chronische aandoening.

Het KNX-paneel is de centrale bediening voor de installaties in het hele centrum.

Tien jaar geleden nam Dennis Gebbink het initiatief om voor zijn motorisch gehandicapte zoonje én voor andere kinderen met een handicap een sportclub op te richten: Friends Only. De club groeide en raakte in korte tijd zó succesvol dat meer en gevarieerder sportruimte nodig werd. Die ruimte is binnenkort een feit: het Ronald McDonald Centre. Dankzij donateurs, sponsors, betrokken ondernemers en talloze vrijwilligers.

Uniek centrum

Het Centre, een ontwerp van architect Peer Glandorff, heeft het karakter van een omnisportcentrum: sporthal, zwembad, fitnessruimte, vechtsportruimte, snoezelruimte en theater bevinden zich onder één dak. Het Centre wordt omringd door twee ovale velden voor onder andere voetbal, atletiek en fietsen. De verzonken ligging in een verhoogd terrein geven de sportvelden het karakter van een arena. Die indruk wordt nog eens ver-

sterkt door de omringende tribunetrappen en bomen. Op het terrein kunnen kinderen verder naar hartelust spelen op een Cruyff Court en de Speelheuvel.

Het project kreeg steun van het Ronald McDonald Kinderfonds en mocht worden gebouwd op grond van de Gemeente Amsterdam. De realisatie van het centrum is volledig gebaseerd op een unieke combinatie van sponsoring, donaties en bijdragen van betrokken ondernemers en vrijwilligers. Van heipaal tot koffie - nagenoeg alles is gesponsord. Eén van die sponsors is Rijndorp Installaties, ingeschakeld door aannemer Wessels Zeist. Rijndorp Installaties is gespecialiseerd in onder meer verlichting, complete elektrotechnische installaties en data-, telecom-, brand- en beveiligingsinstallaties. In tien jaar tijd groeide het bedrijf uit tot een belangrijke speler op de markt voor woning- en utiliteitsbouw. Grote en kleinere projecten wisselen elkaar daarbij af.

Techniek van vandaag

Frank Veltman, mede-directeur van Rijndorp Installaties vertelt over het project: “In eerste instantie lag er een ontwerp voor een conventionele elektrotechnische installatie die de gewenste functies tegen minimale kosten mogelijk maakte. Maar lopende het project kwamen daar uitbreidingen op en al snel werd duidelijk dat we het plan zouden gaan invullen met dé standaard van vandaag: het KNX-systeem. Dat paste ook veel beter bij het gebouw waarin een aantal interessante, technische hoogstandjes is verwerkt. Een KNX-systeem paste daar perfect bij.” Eén van die technische hoogstandjes is de vloer in de sporthal, waar geïntegreerde LED's de traditionele lijnen op de sportvloer vervangen. Veltman: “Ook wij zijn weer op zoek gegaan naar sponsors die konden meedenken en zoeken naar mogelijke besparingen. ABB voelde dat prima aan en deed een aanbod waar we niet omheen konden. ABB is bovendien één

grotendeels op KNX

Frank Veltman (links), mede-directeur van Rijndorp Installaties en Ronald Mensen, engineer bij dat bedrijf, zijn erg tevreden over de samenwerking met ABB.

van onze vaste partners die onze filosofie van passie, visie en ondernemerschap perfect aanvoelt. Mede dankzij deze leverancier konden we het KNX-systeem leveren tegen de prijs van een conventionele installatie." Het bleef echter niet alleen bij het ABB i-bus® KNX-systeem. Ook de inbouwdozen en verdeelkasten werden door ABB geleverd.

Slim schakelen

Bij de entree van het terrein, een kleine 100 meter voor het Ronald McDonald Centre, bevindt zich de portiersloge, die - net als de dug-outs langs het veld - in de karakteristieke lijn van het hoofdgebouw is ontworpen. Ronald Mensen, de engineer van Rijndorp Installaties die het project samen met projectleider Kees Wiegman en werkvoorbereider Pascal van der End begeleidde: "De portiersloge is uitgevoerd met een KNX-paneel waarmee men onder meer de verlichting kan schakelen. Een identiek paneel bevindt zich ook bij de receptie van het Centre zelf." Over de verlichting vertelt de KNX-engineer: "De sporthal is aan alle zijden voorzien van glas en heeft daardoor van nature een hoog lichtniveau. Het KNX-systeem schakelt de verlichting in de sporthal automatisch in bij een bepaald lichtniveau. Datzelfde geldt voor de verlichting bij het zwembad, waar het grote en kleine bad ook nog eens apart kunnen worden verlicht. Ook de terrein- en de sportveldverlichting is aangesloten op het KNX-systeem. Daarbij houdt het systeem rekening met de lichtbehoefte van de verschillende sportactiviteiten."

De voordelen van het KNX-systeem komen zeker niet alleen bij het schakelen van de verlichting tot uitdrukking. Veltman, "De installaties in de verschillende gebouwen ondergaan met regelmaat wijzigingen. Die

mutaties zijn bij conventionele installaties tijdrovend en kostbaar om te realiseren. Dat is met het KNX-systeem wel anders; als het ontwerp goed doordacht is, kan men de mutaties via systeemprogrammering doorvoeren. Wie dus wat meer investeert in engineering, verdient dat in de loop van het project en tijdens de gebruiksfase van een gebouw dubbel en dwars terug. De monteur doet daarbij gewoon nog zijn installatiewerk, maar hij installeert iets wat in 95% van de gevallen al volledig werkend is."

Basis voor groei

Het KNX-systeem is daarnaast ook in te zetten voor storingsmeldingen. "Alle storingsmeldingen komen centraal binnen, waaronder die van de 29 mindervaliden- toiletten die elk zijn voorzien van een eigen signalering. Datzelfde geldt voor de werktuigbouwkundige en luchtbehandelingsinstallaties," zegt engineer

Mensen. "Je merkt dat het KNX-systeem in de praktijk vaak ook voor andere functies wordt ingezet. Ik verwacht dan ook dat de toekomstige camera-installaties ongetwijfeld ook via het KNX-systeem worden bediend en geregeld."

Het programmeren van het KNX-systeem doet Rijndorp Installaties volledig in-huis. "We hebben al vaker met KNX gewerkt en doen het programmeerwerk inmiddels met z'n drieën", aldus Ronald Mensen. "Wij verwachten dat de vraag naar het KNX-systeem alleen maar zal toenemen. De openheid van het systeem is de grote kracht van KNX; als installatiebedrijf ben je in staat om meerwaarde aan producten en diensten toe te voegen. Daarmee kun je je op een unieke manier onderscheiden. Ik denk dat het Ronald McDonald Centre daar weer een uitstekend voorbeeld van is."

ABB leverde niet alleen het i-bus KNX-systeem maar ook de inbouwdozen en de verdeelkasten.

In de vloer van de sporthal vervangen geïntegreerde leds in de sportvloer de traditionele lijnen, zodat het speelveld makkelijk kan worden aangepast.

“Misschien wel de meest gebruiksvriendelijke bediening ooit”

Bij de woningautomatisering die Meerdan zijn opdrachtgevers levert, draait alles om gebruiksvriendelijkheid. De techniek is volledig ondergeschikt, al is hij natuurlijk wel belangrijk. Daarom kiest Meerdan voor KNX, als een stabiele basisinfrastructuur voor het systeem. “Wij zullen de klant daar alleen nooit ongevraagd mee vermoeien. Het gaat om de bediening en de functies die mensen willen. Het bedieningsplatform dat wij zelf ontwikkelden, is ook volledig daarop gericht”, vertelt Jorus Everaerd, directeur van Meerdan.

De introductie van het bedrijf Meerdan en haar opvallende bedieningsplatform vond plaats in december 2009, tijdens de Miljoenair Fair. “Onze presentatie op deze beurs was een succes. We hadden veel bekijks en kregen ook goede reacties van zowel potentiële gebruikers maar ook van professionele partijen. Zelfs mensen van Apple kwamen in onze stand kijken en gaven ons complimenten voor de gebruiksvriendelijkheid van het systeem.” Dit bevestigde de grondleggers van Meerdan, naast Jorus Everaerd ook de broers Dennis en Colin van der Laan, dat hun concept voldoet aan een behoefte in de markt.

Zorgeloos systeem

De hele opzet van Meerdan gaat uit van makkelijk bedienbare huisautomatisering. Deze ontstond toen Dennis van der Laan, algemeen directeur van een installatiebedrijf, besloot om voor zichzelf een nieuw huis te bouwen. Hij wilde domotica toepassen, maar vond eigenlijk nergens op de markt een gebruiksvriendelijke bediening. Vooral de onderliggende automatisering liet te wensen over en dat zorgde volgens Van der Laan ook dat het potentiële gemak van dergelijke systemen niet

tot bloei kon komen. “Bij het installatiebedrijf Van der Laan is enorm veel kennis aanwezig van procesautomatisering. Daarbij werken ze hoofdzakelijk met PLC's. Zij zijn toen aan een combinatie gaan werken tussen de techniek van de PLC's en de woningautomatisering via KNX”, vertelt Everaerd. Uiteindelijk is uit die combinatie het concept en het bedieningsplatform ontstaan dat Meerdan op de markt brengt. Meerdan is een onafhankelijk bedrijf dat zelfstandig projecten uitvoert maar juist ook voor andere installateurs als system integrator kan optreden. “De uiteindelijke klanten vragen nooit naar de techniek achter het systeem. Iedereen mag weten hoe het werkt, daar gaat het niet om, maar het interesseert een gebruiker niet. Ze willen een zorgeloos systeem dat eenvoudig te bedienen is. Via ons systeem kunnen we alle denkbare woning- en bedrijfsinstallaties koppelen en vervolgens centraal besturen en bedienen. Ons doel is om elk huis of gebouw veiliger, comfortabeler en duurzamer te maken.”

Vergaande service

“Zodra ik met een potentiële klant aan tafel zit – meestal doen we dat in onze demowoning

– dan lopen we een lange lijst met mogelijkheden en opties door. Wij willen mensen laten nadenken over alle zaken die te automatiseren zijn. Wij laten ze volledig vrij, maar wij willen wel zoveel mogelijk opties onder de aandacht brengen. Na het gesprek maken we de offerte. Daarin zetten wij niet alleen de gekozen onderdelen, maar ook de opties die besproken zijn maar waarvan de klant zegt dat hij die (nog) niet wil opnemen in het systeem.” Zodra een opdrachtgever de offerte goedkeurt, stellen de ontwerpers van Meerdan een opleveringsdocument op dat meteen ook de handleiding en de werkwijze bevat voor de KNX- en PLC-programmeurs, maar ook voor de installateur die de installatie realiseert. “Een standaard onderdeel van onze werkwijze is dat wij na de oplevering nog minimaal drie keer langs gaan voor een revisie of onderhoud. Dit doen we na één week, na twee maanden en na zes maanden. Op die momenten nemen we uitgebreid de tijd om de wensen van de mensen nader te bespreken. Onze ervaring leert dat gebruikers pas echt weten hoe ze het systeem willen gebruiken, wanneer ze een poosje in de woning leven of in een bedrijfspand werken.”

De complete woning van de familie Broersen in Grootebroek is via het centrale touch panel met de bekende symbolen van Meerdan te bedienen.

Het touch panel bevat vele symbolen om de verschillende installaties te bedienen, maar de gebruiker kan ook scènes programmeren waarvoor diverse instellingen zijn voorgeprogrammeerd.

Het fraaie schakelmateriaal van Berker past goed bij de uitstraling die Meerdan met de woning-automatisering wil bereiken.

Life is a gadget

Volgens Jorus Everaerd willen mensen best in woning- en gebouwwautomatisering investeren, als je hen maar duidelijk maakt dat het woon-, werk- en leefgenot aanwijsbaar verbetert. “Wie een goede en gebruiksvriendelijke installatie wil, moet een aardig bedrag investeren. Ons concept is duurder dan een NEN1010 basisinstallatie. Maar die biedt bewoners ook geen comfort. Wij willen daarom enthousiasme voor woningautomatisering bij onze klanten overbrengen. Mensen die enthousiast zijn over een nieuwe stoomoven, over een groot kookeiland of een Jacuzzi in hun badkamer, kunnen dat ook worden over hun elektrotechnische en domotica-installatie. Als we maar zorgen dat deze installaties aansluiten bij hun dagelijkse belevingswereld. Vandaar ook onze slogan ‘Life is a gadget’. Iedereen wil tegenwoordig een smartphone en velen hebben deze al. Zij

kennen dus de voordelen daarvan. Wat is nu makkelijker dan een bediening van je huis die in alles op je telefoon lijkt en even intuïtief werkt als de moderne mobiele telefoon. Om die reden baseert Meerdan haar hele bedieningsfilosofie op een touch screen met symbolen.” Dat de mensen van Apple op de Miljonair Fair in Amsterdam complimenten uitdeelden aan Meerdan is in dat licht niet zo vreemd. Het bedieningspaneel lijkt veel op de grafische wijze waarop Apple zelf werkt. Inmiddels zijn ook vele andere telefoonfabrikanten deze weg ingeslagen. “Wij hebben voor elke functie, en dat zijn er echt tientallen, een eigen symbool ontworpen”, vertelt Everaerd. “Op dit moment werken we ook aan een eigen ‘app’ die mensen straks via de iTunes store van Apple op hun eigen iPhone of iPad kunnen zetten zodat de installaties nog gemakkelijker te bedienen zijn.”

Fraaie bedieningsvormen

Naast het centrale touch panel kiest Meerdan ook in de leefruimtes voor passende en fraaie bediening. “Vaak komen wij uit bij het schakelmateriaal van Berker. De serie TS Sensor past naar ons idee erg goed bij de

uitstraling die wij met woningautomatisering willen bereiken. De zwarte versie is populair, maar hij is er ook in wit en in allerlei op maat vervaardigde kleuren en uitvoeringen. In onze modelwoning tonen we bijvoorbeeld de TS Sensor met kristallen bol. Met dit, op KNX-gebaseerde schakelmateriaal krijgen we een perfecte en bedrijfszekere integratie van technieken die de gebruikers de garantie geven dat zij een storingsvrije installatie aanschaffen.” Volgens Everaerd ligt de kracht van Meerdan – naast bedieningsgemak – bij het ‘customizen’ van systemen. “Bij elk gesprek hoop ik stiekem op een vraag voor het integreren van een installatie die wij nog nooit hebben gedaan. Overigens zijn wel ook zelf permanent op zoek naar systemen die we binnen KNX kunnen koppelen en die tegelijk de woning of het gebouw meer comfort bieden. Zo hebben we recentelijk een betaalbaar en zeer goed multiroom audiosysteem aan ons concept toegevoegd. Hiermee kun je vanuit iedere gewenste ruimte in het menu komen van een centraal opgestelde iPod. Dit is de toekomst: je koopt muziek via iTunes, en verdeelt die vervolgens in je hele huis.”

Trainingscentrum ABB gecertificeerd voor KNX trainingen

Het trainingscentrum van ABB in Ede is sinds kort officieel gecertificeerd als KNX trainingscentrum. Na Kenteq, ROC Aventus en Hager beschikt ABB als vierde bedrijf over een door KNX gecertificeerd trainingscentrum. Trainingen zorgen ervoor dat de uitvoering van KNX-projecten op een steeds hoger plan komt.

Met de certificering is ABB nu geautoriseerd om in het trainingscentrum in Ede KNX-cursussen te geven. Tijdens deze cursussen leren installateurs KNX-systemen te installeren, de juiste keuzes te maken voor apparaten en toepassingen en de planning uit te voeren met behulp van de ETS software. Om de software op onderdelen praktisch inzichtelijk te maken, is er bij de cursussen speciale aandacht voor de aansturing van onder andere de verlichting in woon- of bedrijfsruimtes.

Energiebesparing

Ook behandelen de cursussen het concept van centrale besturing en veiligheidsfuncties en komen de besparingen op energiekosten en de weergave van informatie aan de orde. Tenslotte behoren ook de systeemargumenten, KNX-communicatie en -topologie, de telegramopbouw, de installatie en de projectering en de ingebruikneming van KNX-installaties tot de behandelde onderwerpen. www.abbconnect.nl

KNX pakt uit op op beurs Domotica & Slim Wonen

KNX is prominent aanwezig op de grootste beurs van Nederland voor woning- en gebouwautomatisering. Op 17 en 18 november vindt u KNX Nederland op Domotica & Slim Wonen, een event van de Stichting Smart Homes, in het Evoluon te Eindhoven. Op de begane grond bemannen vertegenwoordigers van de fabrikanten een collectieve KNX-stand om bezoekers te informeren over het belang van deze uniforme standaard voor gebouwautomatisering. Vervolgens komt de bezoeker op de Ring 2, de zogenoemde KNX-ring van het Evoluon, enkele tientallen installateurs en system integrators tegen die lid zijn van de KNX Professionals. De beurs vormt een unieke mogelijkheid om alles te vragen en heel veel te zien over alles dat u altijd al over KNX wilde weten.

Hager Group neemt schakelaarfabrikant Berker over

De Hager Group, producent van onder andere domotica-systemen, heeft schakelaarfabrikant Berker overgenomen. De aankoop van deze leidende, Europese fabrikant van schakelmateriaal betekent een strategische uitbreiding van het Hager-aanbod. Het doel van de overname is de klant totaaloplossingen te bieden voor elektrotechnische installatiesystemen in gebouwen.

De Hager Group is een onafhankelijk familiebedrijf en een toonaangevende producent van systemen, oplossingen en services voor elektrotechnische installaties. De dienstverlening omvat energiedistributie, kabelmanagement maar ook intelligente gebouwautomatisering en security technologie voor woningbouw, utiliteit en industrie.

Hoogwaardige producten

Het gerenommeerde familiebedrijf Berker produceert sinds 1919 elektrotechnische installaties van hoge kwaliteit. Het aanbod van vandaag bestaat uit tijdloos klassiek schakel-

materiaal evenals hoogwaardige, intelligente gebouwautomatiseringssystemen. De nadruk op design, kwaliteit en innovatie blijkt uit diverse internationale awards die Berker in bezit heeft. Berker, dat onder architecten een goede reputatie kent, zal worden voortgezet onder de paraplu van de Hager Group.

Colofon

KNX | MAG is een uitgave van de KNX Professionals.

KNX Professionals is een netwerkorganisatie voor installateurs, system integrators en adviseurs die zich bezighouden met de toepassing van de wereldwijde domoticastandaard KNX. Alle mensen die beroepsmatig met domotica en KNX werkzaam zijn, kunnen zich bij KNX Professionals aansluiten. Voor aanmelding of meer informatie ga naar:

www.knx-professionals.nl

Productie: Stijlmeesters
Druk: Oldehove Drukkerij
Redactieadres:
Postbus 4202
3130 KE Vlaardingen
Telefoon: 06 52 34 87 46
E-mail: info@knx.nl